

ANDT-förebyggande arbete 2020-2021

VÅRD OCH OMSORG

VERKSAMHETSDOKUMENT

Metadata om dokumentet

Dokumentnamn ANDT-förebyggande arbete 2020-2021		Dokumenttyp Övrigt	Omfattar VoO
Beslutsinstans Välj beslutsinstans:	Dokumentansvarig Socialchef	Publicering Ledningssystem	

Beslutad/datum [Beslutad/datum]	Översyn bör göras [Översyn bör göras]	Klassificering [Klassificering]	Diarienummer [Diarienummer]
Relation [Relation]	Ersätter [Ersätter]		Författningssamling

INNEHÅLL

INLEDNING	4
NATIONELL STRATEGI	5
MÅL OCH INSATSOMRÅDEN	5
REGIONAL STRATEGI.....	8
MÅL OCH INSATSOMRÅDEN	9
LOKAL STRATEGI	11
MÅL OCH INSATSOMRÅDEN	12

INLEDNING

God folkhälsa är ett politiskt mål och tillhör grundstenarna i ett välfärdssamhälle. Regeringen har satt upp mål att ta bort de hälsoskillnader som går att påverka. Ett arbete för ökad jämlik hälsa inom folkhälso- och ANDT-området i samverkan med brottsförebyggande åtgärder är viktigt för att nå målet. ANDT står för Alkohol, Narkotika, Doping och Tobak.

Användning av alkohol-, narkotika-, dopingpreparat och tobak är nära förknippat med flera fysiska, psykiska och sociala konsekvenser. Förutom olika former av medicinska skadeverkningar och sjukdomar orsakar medlen även överdödlighet, social utslagning, brott, olyckor, misshandel, familje- och relationsproblem. Riksdagen har under våren 2016 antagit en fortsatt samlad strategi för ANDT-politiken för perioden 2016-2020¹. Det övergripande målet för den nationella strategin är "Ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk".

Utifrån den nationella strategin har Länsstyrelsen Västmanlands län i samverkan mellan Länsstyrelsen, Region Västmanland, Polismyndigheten och kommunrepresentanter tagit fram en strategi för det ANDT-förebyggande arbetet i Västmanland². Den regionala ANDT-strategin sträcker sig från 2017-2021.

Syftet med den regionala strategin för ANDT-arbetet är att den ska utgöra en gemensam plattform för ett samlat agerande samt att rollerna i ANDT-förebyggande arbetet ska bli tydligt.

Kommunerna har ett stort ansvar i det i att utveckla och bedriva ett aktivt drogförebyggande arbete.

Utifrån de nationella och regionala strategierna har Vård och omsorgskontoret tagit fram en strategi kring hur det ANDT-förebyggande arbetet inom Vård och Omsorg ska utföras under åren 2020-2021. ANDT-förebyggande arbetet 2020-2021 ska tydliggöra hur verksamheter ska samverka kring det förebyggande arbetet samt vilken inriktning och förhållningssätt som Vård och Omsorg har gällande ANDT.

Det ANDT-förebyggande arbetet ska utgöra en grund för att bygga ett långsiktigt, hållbart arbete mot att förebygga och minska bruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak.

¹ "En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobakspolitiken 2016-2020", (Skr.2015/16:86) Regeringskansliet

² Strategi ANDT-förebyggande arbete Västmanlands län 2017-2021, Länsstyrelsen Västmanlands län

NATIONELL STRATEGI

I februari 2016 presenterade regeringen en fortsatt samlad strategi för ANDT-Politiken för åren 2016-2020, som bygger på erfarenheter från strategiperioden 2011-2015, och beslutade om de övergripande målen för ANDT-politiken. "Ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk". Syftet är att ange mål och inriktning för hur samhällets ANDT-insatser ska genomföras, samordnas och följas upp.

Målet innebär:

- en nolltolerans mot narkotika och dopning
- att minska allt tobaksbruk och förhindra att minderåriga börjar använda tobak
- att förhindra all skadlig alkoholkonsumtion bland annat genom att minska konsumtionen och skadliga dryckesvanor.

Grunden för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet är att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk. Alla barn har rätt att växa upp under trygga förhållanden i enlighet med FN:s barnkonvention om barnets rättigheter. Strategin har en viktig roll i arbetet med att ge barn och ungdomar en god uppväxtmiljö och understödja ett drogfritt liv, ge ökad livskvalitet och fler levnadsår. Perspektiven som ska genomsyra strategin är barn, jämlikhet och jämställdhet.

För att främja långsiktighet och kontinuitet har regeringen beslutat att det övergripande målet för ANDT-politiken även fortsättningsvis ska ligga fast. Den nationella ANDT-strategin omfattar sex långsiktiga mål med underliggande prioriterade insatsområden.

MÅL OCH INSATSOMRÅDEN

MÅL 1

Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.

Insatsområden

- Skarpare reglering för att minska illegal handel av tobak.
- Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn.
- Bekämpning av illegal handel och en restriktiv och tydligt reglerad och legal handel via digitala medier.
- Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete på alla nivåer.

MÅL 2

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.

Insatsområden

- Reglering och tillsyn för att begränsa marknadsföring och exponering av alkohol och tobak.
- En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov.
- Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak.
- Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat cannabisförebyggande arbete.

MÅL 3

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Insatsområden

- Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och inom andra arenor.
- Dopningsförebyggande arbete inom motionsidrotten.

MÅL 4

Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Insatsområden

- Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnors och mäns samt flickors och pojkars specifika förutsättningar och behov.
- Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.

MÅL 5

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Insatsområden

- Tidig uppmärksamhet av riskbruk och beroende bland blivande föräldrar.
- Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive förekomst av våld, men koppling till alkohol eller narkotika utifrån deras förutsättningar och behov.
- Strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka narkotikarelaterad dödlighet bland kvinnor och män samt flickor och pojkar.
- Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotikabruk.

MÅL 6

En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt

Insatsområden

- Aktivt verka för en folkhälsorienterad syn på narkotika inom EU och FN med utgångspunkt i politiken för mänskliga rättigheter.
- WHO bör arbeta fram och anta en bred folkhälsopolitisk ansats till narkotikafrågan för 2019.
- Utveckla narkotikafrågorna i det globala utvecklingsarbetet.
- Internationellt arbete mot dopning med utgångspunkt i idrotten.
- Aktivt verka för genomförandet av WHO:s ramkonvention om tobak.
- Aktivt verka för och bidra till en EU-gemensam alkoholstrategi.
- Nordiskt samarbete.

REGIONAL STRATEGI

Den regionala strategin utgår från den nationella och har samma övergripande mål. Länet ANDT-strategi för tiden 2017-2021 följer samma prioriteringar och struktur som den nationella strategins långsiktiga mål.

Tre styrdokument ligger till grund för ANDT-arbetet

- Förordning (2012:606) om samordning inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet med mera
- Regionalt utvecklingsprogram för Västmanlands län (RUP) 2014-2020
- FN:s konvention om barns rättigheter

Länsstyrelsen mål är att strategin ska vara en gemensam plattform för ett samlat agerande på länsnivå och kunna ge vägledning för arbetet på lokal nivå, så att resurser används och samordnas på bästa sätt.

Generella insatser som omfattar hela befolkningen och utgår från hälsan och det friska är grunden i det ANDT-preventiva arbetet. De generella insatserna behöver kompletteras med riktade insatser till mer utsatta målgrupper.

Strategin har fem delmål och det regionala ANDT-arbetet i Västmanland ska genomsyras av fyra perspektiv.

- Folkhälsa, där basen är befolkningsinriktade insatser och ett hälsofrämjande synsätt
- Barnets rättigheter, där barnens rättigheter och möjligheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter beaktas
- Jämställdhet, där kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ges lika villkor och förutsättningar
- Jämlikhet, där individer med olika förutsättningar och bakgrund tillmäts samma betydelse

Strategin är en samverkansplattform mellan myndigheter och ska leda till effektivare, samordnat arbete av förebyggande åtgärder inom ANDT-området.

SYFTE

Deltagande myndigheter samverkar och samordnar sitt arbete för att nå ett likvärdigt och kraftfullt förebyggande arbete för olika målgrupper i hela länet. I denna samverkan deltar även ideella föreningar med verksamheter inom området.

VISION

Att utveckla Västmanland till ett attraktivt, tryggt och hållbart län med ökad jämställdhet och god folkhälsa. Alla barn och ungdomar i Västmanland ska ha en

bra uppväxtmiljö utan risk att skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, doping eller tobak.

MÅL OCH INSATSOMRÅDEN

ÖVERGRIPANDE MÅL

Ett samhälle fritt från narkotika och doping med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

MÅL 1

Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.

Insatsområden

- Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn.
- Bekämpning av illegal handel och en restriktiv och tydligt reglerad och legal handel via digitala medier.
- Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete på alla nivåer.

MÅL 2

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.

Insatsområden

- En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov.
- Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak.
- Föräldraskapsstöd till tonårsföräldrar.
- Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till barn med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive förekomst av våld, med koppling till alkohol eller narkotika utifrån deras förutsättningar och behov.
- Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat cannabisförebyggande arbete.

MÅL 3

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Insatsområden

- Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och inom andra arenor.
- Dopningsförebyggande arbete inom motionsidrotten

MÅL 4

Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Insatsområden

- Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnors och mäns samt flickors och pojkars specifika förutsättningar och behov.
- Barn i familjer med missbruk psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning ska erbjudas stöd med barnets behov i centrum.
- Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.

MÅL 5

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Insatsområden

- Tidig uppmärksamhet av riskbruk och beroende bland blivande föräldrar.
- Färre barn ska födas med skador orsakade av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak.
- Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive förekomst av våld, men koppling till alkohol eller narkotika utifrån deras förutsättningar och behov.
- Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall av alkohol och narkotikabruk.

Målområde 6 från den nationella strategin, "En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt", rör inte det regionala arbetet och behandlas därför inte den regionala strategin.

LOKAL STRATEGI

SYFTE

Syfte med den lokala strategin är att ge Vård och omsorg en gemensam riktning kring preventionsarbetet gällande alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT). Strategin ska vara ett underlag till styrning, ledning och samverkan av främjande och förebyggande arbete med ANDT.

Den lokala strategins mål och insatser omfattar inte hela det ANDT-förebyggande arbetet utan är prioriterade områden och insatser. Strategin inkluderar främst prioriteringar för att minska tillgång och efterfrågan på ANDT samt attityd- och kunskapshöjande insatser. Barn och unga är den huvudsakliga målgruppen för arbetet och för dem ska nolltolerans gälla både alkohol, narkotika, doping och tobak.

ANSVAR

Vård och omsorgsnämnden ansvarar för att på ett övergripande plan skapa förutsättningar för att den angivna utvecklingen blir möjlig.

Socialchef ansvarar för att driva och följa upp utvecklingen utifrån strategin i det förebyggande arbetet.

UPPFÖLJNING

Målen i strategin är inte tidsbestämda. De är utformade så att de ska kunna utvärderas löpande. Uppföljning ska kunna visa om arbetet är på väg åt rätt håll i förhållande till uppsatta delmål samt de övergripande målen.

Årligen följer verksamhetschef upp aktiviteter som genomförs i förhållande till mål inom sitt ansvarsområde som del av ordinarie verksamhetsuppföljning. Beslut om eventuell revidering av strategin tas årligen upp inom Vård och Omsorgs ledningsgrupp.

ANDT-strategin gäller tills vidare. Strategin följs upp som helhet och presenteras för Vård och omsorgs ledningsgrupp april 2021. Uppföljningen ska säkerställa att strategin följer de nationella riktlinjerna gällande ANDT.

ORGANISATION

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har enligt förordningen om länsstyrelseinstruktion i uppdrag att se till att de nationella politiska målen för samhällets ANDT-insatser som riksdag och regering fattar beslut om omvandlas till förebyggande arbete anpassat efter lokala förhållanden. Länsstyrelsen erbjuder regelbunden utbildning, fortbildning och stöd till kommuner och andra samarbetspartners i det förebyggande arbetet.

ANDT-samordning Vård och Omsorg

På Vård och omsorgskontoret har vi utbildade ANDT-samordnare/coacher som kontinuerligt samverkar med Länsstyrelsen där ANDT-samordnare ansvarar för att sprida kunskap och vetenskapligt betrodda metoder till kommunens ANDT-samordnare/coacher som i sin tur arbetar för att föra in dessa lokalt.

Samverkan med Polisen

Barn och Ungdomsenheten, Vuxenenheten samt Förebyggande ungdom har tät kontakt och samverkan med polisen.

Individ- och familjeomsorg (IFO)

Förebyggande ungdom arbetar i miljöer där ungdomar finns, till exempel på skolor och fritidsgårdar. Unga kan ta kontakt för att få stöd och motivation, hjälp att komma i kontakt med myndigheter, om de har problem med vänner eller funderingar om alkohol och droger. Förebyggande ungdom är ANDT-samordnare/coacher och ingår i Länsstyrelsen ANDT-nätverk.

Skolteamet arbetar på skolorna och finns som stöd till elever, vårdnadshavare och skolpersonal.

Familjebehandlarna har öppen ingång för föräldrar i behov av stöd.

Öppenvårdsmottagningen Stöd och behandling har öppen ingång för unga över 18 år samt vuxna i behov av stöd och motivering.

Dagligen kan invånare i alla åldrar komma i kontakt med socialtjänst för vuxna, barn och unga via öppna telefontider.

MÅL OCH INSATSOMRÅDEN

ÖVERGRIPANDE MÅL

Vård och omsorgskontoret ska verka för ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Det förebyggande arbetet ska genomsyras av barnperspektivet där barns rättigheter och möjligheter utifrån FN:s barnkonvention sätts i centrum, genusperspektiv för att ge alla oavsett kön lika möjligheter samt mångfaldsperspektiv där individer av olika förutsättningar och bakgrund tillmäts samma betydelse.

MÅLOMRÅDEN

Aktiviteterna under respektive delmål är prioriterade exempel på aktiviteter som leder till delmålets uppfyllnad. Arbetet ska präglas av långsiktighet där hälsofrämjande arbete stärker människors hälsa och välmående i vid mening.

Nedan presenteras aktiviteter utifrån de strategiska målen. Vissa aktiviteter kan ha koppling till flera målområden men redovisas bara under ett. De prioriterade insatserna utesluter inte ytterligare insatser och kan styras och anpassas med hänsyn till behov som uppkommer.

Ansvarig hos Vård och omsorg visar vem som har huvudansvaret för målet, dock kan fler vara berörda och ha ett ansvar i arbetet för att uppnå målen.

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopingmedel och tobak ska minska

Grundläggande förutsättningar för att minska skadeverkningar och problem relaterat till ANDT är att begränsa tillgång och tillgänglighet.

Aktivitet	Indikatorer	Ansvar hos Vård och Omsorg
Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete på olika nivåer	Lokal samverkan mellan polis, skola, socialtjänst och andra berörda genom områdesbaserade arbetsgrupper riktat till målgruppen skolbarn och gymnasieelever.	IFO
	Samordnande stödjande insatser inom FUP-gruppen ³ , EST-gruppen ⁴	IFO
	Samordnande stödjande insatser inom Omsorgsstyrkan	Förebyggande ungdom
	Samverkan mellan polis, socialtjänst och Förebyggande ungdom	IFO
Rökfri arbetstid för medarbetare i Sala kommun	Insatser för att främja en rökfri arbetstid	VoO

³ FUP-gruppen Förebyggande Ungdoms Projektet/Paketet

⁴ EST-gruppen Effektiv Samordning för Trygghet

2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska succesivt minska

Högprioriterat är åtgärder för att minska nyrekrytering till tobak-, alkohol-, narkotika, dopningsmissbruk bland barn och unga.

Aktivitet	Indikatorer	Ansvar hos kommunen
Barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning ska erbjudas ändamålsenligt stöd.	<ul style="list-style-type: none"> - Samordna insatser inom Individ- och familj omsorg. 	IFO
Stöd och utbildning till föräldrar, barn och ungdomar, samt fritidsföreningar i Sala kommun	<ul style="list-style-type: none"> - Kunskapsbaserad ANDT-undervisning för alla elever i klass 8 - Föräldrastöd till tonårsföräldrar - Information till föräldrar under föräldramöten - Stöd till fritidsföreningar i upprättande av ANDT-policys 	Förebyggande ungdom

3. Antalet kvinnor och män samt pojkar och flickor som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska succesivt minska

Prioriterat är tidig upptäckt vid användande av ANDT och adekvat stöd via främst öppenvårdsinsatser.

Aktivitet	Indikatorer	Ansvar hos kommunen
Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa	Erbjuda öppenvård för att nå barn och unga i ett tidigt skede	IFO
	Samverkan mellan ANDT-arbete och relationsvård	IFO

	Aktivt arbeta förebyggande på barn och ungdomars arenor.	Förebyggande ungdom
Öka kunskap och trygghet avseende handlingsförfarande i ANDT-frågor bland personer som arbetar med barn och ungdomar	Utbilda ANDT-coacher via Länsstyrelsen, ingå i Länsstyrelsens nätverk för ANDT-frågor. Samverka med Länsstyrelsen i frågor gällande ANDT.	IFO Förebyggande ungdom

4. Kvinnor och män samt pojkar och flickor med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet

Samverka mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån personernas specifika förutsättningar och behov.

Aktivitet	Indikatorer	Ansvar hos kommunen
Ungdomar med begynnande missbruk eller beroende av ANDT ska tidigt erbjudas kvalificerat stöd	Öppenvårdsverksamheterna i Sala kommun som riktar sig till barn, ungdomar och deras familjer ska vara väl kända på skolorna, fritidsgård och hos föreningar	IFO
Samverka mellan hälso- och sjukvården och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård	Utveckla arbetet med SIP utifrån krav i lagstiftning	VoO
Insatser för att nå vuxna, barn och ungdomar i socialt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende	Samordna insatser inom individ- och familjeomsorg.	IFO

	Höja kunskapen samt erbjuda stöd till våldsutsatt och våldsutövare	IFO
--	--	-----

5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopingmedel, dopingmedel eller tobak minska.

Genom att ge ökad medvetenhet hos befolkningen om ANDT- användningens effekter på hälsa kan normer och värderingar kring ANDT påverkas.

Aktivitet	Indikatorer	Ansvar hos kommunen
God samverkan mellan samtliga länkar i vårdkedjan	Använda de verktyg för samverkan mellan länkarna i vårdkedjan som finns, t.ex. SIP	VoO
Öka medvetenheten hos befolkningen om effekter på hälsan	Informations- och kunskapshöjande insatser riktat till invånare, föreningar och medarbetare i Sala kommun som möter barn och unga	IFO
Strategiskt långsiktigt arbete för att motverka narkotikarelaterad dödlighet bland vuxna, barn och ungdomar	Samverkan mellan polis, skola, föreningar, ungdomsverksamheter, öppenvård och socialtjänst	IFO
	Erbjuda lättillgängliga stöd- och behandlingsinsatser	IFO

ANDT-förebyggande arbete 2020-2021
Vård och omsorg

ANTAGEN | [Beslutad/datum] | DIARIENUMMER [Diarienummer] | REVIDERAD | [Reviderad] | DIARIENUMMER _____

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: vardomsorg@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

